

Błędy w zapisie angielskich fonemów samogłoskowych

/æ/

**Jakub
Solecki**

/əʊ/

Błędy w zapisie angielskich fonemów samogłoskowych

**Badania nad ortografią
15- i 16-letnich uczniów
trójmiejskich szkół**

**Wydawnictwo
Uniwersytetu
Gdańskiego
Gdańsk 2025**

/i/

Recenzent
Dr hab. Alina Maciejewska, prof. UwS

Redaktor Wydawnictwa
Justyna Zysk

Projekt okładki i stron tytułowych
Angram Studio Weronika Jastrzemska

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora Uniwersytetu Gdańskiego ds. Badań Naukowych
w ramach Programu Humanistyki Gdańskiej

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-765-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie | 9

Rozdział 1. Ortografia języka angielskiego | 11

- 1.1. Zasady zapisu stosowane w angielszczyźnie | 11
- 1.2. Klasyfikowanie błędów ortograficznych w języku angielskim | 16
- 1.3. Nabywanie umiejętności czytania i pisania | 23
- 1.4. Nabywanie umiejętności czytania i pisania w języku angielskim nauczonym jako L1 i L2 | 27

Rozdział 2. System wokaliczny języka angielskiego | 33

- 2.1. Uwagi terminologiczne | 33
 - 2.1.1. Fonem a głoska | 33
 - 2.1.2. Pojęcie fonemu w ujęciu historycznym | 35
 - 2.1.3. Fonetyka i fonologia | 37
 - 2.1.4. Dyftong | 40
 - 2.1.5. Tryftong | 42
 - 2.1.6. Standardy wymawianiowe brytyjskiej odmiany języka angielskiego | 42
 - 2.1.7. Konwencja zapisu fonemów języka angielskiego | 46
- 2.2. Cechy dystynktywne fonemów samogłoskowych języka angielskiego | 49
 - 2.2.1. Nadrzędne opozycje systemy wokalicznego | 50
 - 2.2.2. Wysokość, niskość oraz tylność | 51
 - 2.2.3. Zaokrąglenie | 53
 - 2.2.4. Napiętość | 54
 - 2.2.5. Środkowość | 57

2.2.6. Niepełna specyfikacja cech dystynktywnych	59
2.2.7. Advanced Tongue Root [ATR]	61
2.2.8. Samogłoskowe cechy dystynktywne według Petera Roacha	62
2.3. Fonemy samogłoskowe w ontogenezie mowy	65
2.4. Opis artykulacyjny samogłosek języka angielskiego	66
2.4.1. Monoftongi	68
2.4.2. Dyftongi	84
2.4.3. Systemy wokaliczne w innych odmianach języka angielskiego	93
2.5. Błędy popełniane przez Polaków w realizacji angielskich fonemów samogłoskowych	94
2.5.1. Błędy w realizacji fonemów średnich i centralnych	96
2.5.2. Błędy w realizacji fonemów otwartych	101
2.5.3. Błędy w realizacji fonemów przednich przykniętych	101
2.5.4. Błędy w realizacji fonemów tylnych przykniętych	103
2.5.5. Błędy w realizacji fonemów średnich tylnych	104
2.5.6. Błędy w artykulacji dyftongów zstępujących do /ɪ/	105
2.5.7. Błędy w realizacji dyftongów zstępujących do /ʊ/	107
2.5.8. Błędy w realizacji dyftongów centrujących	109
2.5.9. Podsumowanie	110
Rozdział 3. Samogłoskowe relacje fonem – grafem w języku angielskim	113
3.1. Wprowadzenie	113
3.2. Zasady zapisu i odczytywania fonemów wokalicznych	115
3.2.1. Zapis samogłosek krótkich	116
3.2.2. Zapis samogłosek długich monoftongicznych	120
3.2.3. Zapisywanie samogłoskowych fonemów dyftongicznych	123
3.2.4. Relacja fonem – fonem w zapisach typu letter-name	125
3.2.5. Podsumowanie	131
3.3. Odczytywanie grafemów samogłoskowych języka angielskiego	132
3.3.1. Grafemy samogłoskowe posiadające tylko jedną reprezentację fonemową	136
3.3.2. Grafemy samogłoskowe posiadające jedną główną reprezentację fonemową	138
3.3.3. Grafemy samogłoskowe posiadające realizacje poboczne	141
3.3.4. Grafemy samogłoskowe charakteryzujące się nieregularnymi zasadami odczytu	143

- 3.3.5. Komplementarna dystrybucja liter i, y, w, u | 147
- 3.4. Interpretacja fonologiczna rozbieżności między wymową angielskich samogłosek a ich zapisem | 148

Rozdział 4. Metodologia badań własnych | 155

- 4.1. Przedmiot badań | 155
- 4.2. Grupa badanych | 157
- 4.3. Problemy badawcze | 158
- 4.4. Wybór narzędzi badawczych i sposób przeprowadzenia badania | 159
- 4.5. Zasady doboru trudności ortograficznych w dyktandzie | 161
- 4.6. Dobór słów w próbie diagnostycznej | 164
- 4.7. Aspekty statystyczne w pracy | 166

Rozdział 5. Wyniki badań | 173

- 5.1. Analiza struktury ilościowej rozkładu błędów | 173
- 5.2. Fonemy samogłoskowe sprawiające najwięcej problemów w zapisie | 176
- 5.3. Typy błędów w zapisie fonemów samogłoskowych | 177
- 5.4. Wpływ frekwencji fonemów i grafemów na liczbę popełnianych błędów ortograficznych | 182
- 5.5. Błędy dodawania i odejmowania liter samogłoskowych | 189
- 5.6. Wyrazy sprawiające największą trudność ortograficzną | 191
- 5.7. Wpływ transferu polskich relacji fonem – grafem na zapis angielskich fonemów samogłoskowych | 192
- 5.8. Wnioski | 202

Literatura | 207

Spis rysunków | 215

Spis wykresów | 217

Spis tabel | 219